

Bréfa- og málasafn 1953

Bjarni Benediktsson – Stjórnmal – Dómsmálaráðherra – Utanríkisráðherra – Bréf – Eggert - Gunnar
Bjarnason - Jón Sigurðsson - Bréf frá móður vegna kvennafundar B-listans - 1953

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360

Stjórnmalamaðurinn

Askja 2-13, Örk 7

©Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Gunnar Bjarnason

kennari

Ráðunautur Bfl. Ísl. í Hrossarækt

Hóanneyri, 27/1, 1953.

Herra Bjarni Benediktsson
utanríkisráðherra
Reykjavík.

Góði kunningi.

Mig langar til að biðja þig að gera mér greiða. Nú í næsta mánuði verður haldið 2. ~~þings~~ smáhestaframleiðenda, að þessu sinni í Edinborg. Búnaðarfélagið og landbúnaðarráðuneytið eru búin að ákveða, að ég fari á þingið, og fór það allt fram að þessu sinni stórskandalalaust, þótt Páli mínum Z. sé ekki vel við þetta brölt, þar sem ég á í hlut. En málefnið nýt-ur vaxandi athygli og ég býst við, að þessi fundur verði talsvert athyglisverður, því að sambandið hefur rótað mikið upp í þessum málum s. l. 2 ár, þótt starfsemi þess hafi gengið skrikkjótt. Er þar verst að eiga við samstarfserfiðleika þjóðanna, sérstaklega milli Englendinga og Þjóðverja. Einnig erum við illa séðir af ýmsum eldri Evrópusamtökum í búfjárrækt. Á þinginu geta orðið nokkrar deilur og vandamál til úrlausnar. Þú baðst Árna Siemsen að aðstoða mig í Köln um árið, og var mér afar mikill styrkur og hjálp þá. Nú langar mig til að biðja þig um sams konar aðstoð, og í því sambandi vildi ég athuga, hvort þú myndir ekki vilja skrifa Sigursteini Magnússyni, ræðismanni í Edinborg, og biðja hann að vera mér hjálplegan á fundinum, sem verður haldinn 23-28 febr. næstk. Þetta ætti ekki að vera kostnaðarsamt, þar sem hann á heima á staðnum. Menn, sem þekkja Sigurstein, hafa ráðlagt mér að fara þessa leið, að biðja þig að hafa milligöngu í málinu. Hann kvað vera ágætlega fær og sá bezti, sem ég gæti fengið mér til stuðnings, andlegs styrks, einnig vegna discussiona, því að þótt ég kunni allvel ensku, þá hef ég aldrei í Englandi ávalið og er ekki sérlega duglegur að skilja menn, sem tala mállískur eða eru hraðmæltir. Mér þætti mjög vænt um, ef þú vildir gera þetta fyrir mig. Það má teljast heiður fyrir Búnaðarfélagið, að vísindanefnd þessa þings (undirbúningsnefnd) sem skipuð er frægum vísindamönnum s. s. Professor James Ritchie og Prof. Speed skuli hafa skrifað félaginu og beðið það um að senda mig með ræðu um fjárhagslega þýðingu smáhestins í framtíðarþróun landbúnaðar í Evrópu til þingsins. ~~Þetta~~ verður, og skal ég síðar senda þér eintak af ræðunni, ef þú hefir ánægju af að kynna þér viðhorf þessa máls, sem er ekki alveg ómerkilegt, þegar á það er litið frá fræðilegu sjónarmiði.

Loks leystist verkfallið- lausn til bráðabirgða. Ertu mér ekki sam- mála um, að þessi mál þurfi heilbrigðari og réttari grundvöll, ef hægt á að vera að byggja heilbrigða fjármálaþróun í landinu?

Nú er farið að ræða um "tillögur Sjálfstæðismanna í stjórnarskrár- málinu". Tillögurnar hafa kannske verið ræddar í flokksráði, þótt ég hafi ekki um það vitað. Mér finnst, að svona stórmál þurfi að byggja upp á þann hátt, að flokksráðið taki fyrst afstöðu um höfuðdrættina, og þannig verði sköpuð nokkur einföld grundvallaratriði í fáum liðum, t. d. 4 aðalsjórnar-

Gunnar Bjarnason

kennari

Ráðunautur Bfl. Ísl. í Hrossarækt

Hóanneyri,

mið. Án þess að flokksmenn viti um afstöðu flokksins, verði svo flokksráðmönnum og öðrum erindrekum flokksins fakið að kanna viðhorf flokksmanna almennt til mála og vinna að samstöðu um þau, einnig meðal utanflokksmanna úti um landið. Síðan, eftir að málið er orðið málefni fólksins, að því er því finnst sjálfu, þá finnst mér, að flokkurinn eigi að ríða á vaði með túlkun þess og baráttu fyrir því. Þetta er sjálfsagt erfitt í vöfum, en ég lít á, að svona verði flokkar að vinna: skipulega, hnytmiað og með áginni ágíatorúskri forystu. Starfsmiðstöð flokksins ætti að vera staðsett utan þéttbýlis. Þar geta menn unnið, án þess að hugsunin verði lömuð vegna annríkis. Ég vinn tvöfalt meira hér en ég gerði í Rvík, en, eftir því, sem mér sjálfum finnst, hugsa ég miklu meira og get lesið miklu meira og kyant mér málefnin betur. Síminn er verstí sálarbani Reykvíkinga.

Ég er að miklu leyti sammála ræðum þínum um stjórnarskrármálið, en þó ekki í einu, og þó veigamiklu, atriði. Maður sér oftast bezt agnana á því, sem maður er sjálfur kunnugastur. Mér þykir andstyggilegt að vinna í einmenningskjördæmi og öfunda hina, sem hafa tvímennings-eða stærri kjördæmi. Ég er því hlyntari stórum kjördæmum eins og nú stendur. Ég held þótt ég hafi ekki gert mér far um að grennslast sérstaklega eftir því, að Sjálfstæðismenn séu hlyntari hlutfallskosningum en óhlutbundnum í einmenningskjördæmum. Byggi ég þessa skoðun mína meðal annars á því, að

1) flokkurinn hefur nú í 2 áratugi haft hlutfallskosninga í félagsmálum fyrir baráttumál, og mjög lofsungið það fyrirkomulag. Þetta málefni var á sínum tíma eitt af veigamiklum atriðum þess, að ég vildi fara inn í baráttulið flokksins. Mér finnst það réttlátt fyrirkomulag og lýðræðislegt og leiða til samstarfs, jafnvægis og slæva óbilgjarnan áróður.

Þótt samstarf við aðra flokka kunni að vera mjög erfitt, þá er ég sannfærður um, að Sjálfst. fl. hefur unnið mest á vegna samstarfsins við hina flokkana. Áróður þeirra gegn flokknum hefur bilað, því að reynslan hefur sýnt fólkinu, að stjórnarfarir er minna háð flokksstefnum en það hélt, og að dugandi stjórnarar, hvar í flokki, sem þeir standa, ráða mestu um þróun þjóðmálanna. Hitt er ljóst, að mikill fjöldi Íslendinga er af pólitískri skoðun andvígari okkar stefnu en þeirri vinstri. Við byggjum fylgi okkar svo mikið á fólki, sem með aldri og aukinni reynslu í lífinu hefur yfirgefið vinstri-sjónarmiðin af slæmri reynslu meira en af lífsviðhorfsbreytingum. Okkar styrkur liggur, að ég held, mest í því, að fólkið lítur á okkur sem frjálslyndan flokk með hæfa foringja.

Ef hinir fengju nógu góða menn til framkvæmda, sanna Sjálfstæðismenn í forystu sína, þá gætu þeir molað okkur.

2. sem er afleiðing af hinu, sem áður er sagt: Sjálfstæðisfólkið er minna baráttufólk en kjósendur hinna flokkanna. Því stærri, sem kjördæmin eru, því minni áhrif hafa kosningakúgararnir og mútararnir, því minna geta kaupfélagsstjórnarnir beitt sér, ef á annað borð verzlunin er frjáls í kjördæminu, en ekki alger einokun, eins og t. d. nú er á Austfjörðum.

Þá vil ég benda á ~~þetta~~ atriði í sambandi við kjördæmamálið, sem ég tel æskileg:

1. Landinu sé skipt í 6 kjördæmi: Reykjanes (landnám Ingólfs), Vesturland

Gunnar Bjarnason

kennari

Ráðunautur Bst. Ísl. í Hrossarakt

Hoanneyri,

(frá Hvalfirði að Gilsfirði), Vestfirðir, Norðurland (frá Hrútafirði að Gunnólfsvíkurfjall), Austurland (þaðan að Skeiðará) og Suðurland.

2. Kjördæmin hafi þingmannafjölda í hlutfalli við kjósendafjölda, og þingmenn alls verði ekki ~~fleiri~~ fleiri en 50, en ég er alveg sammála því, að eftir ákveðnum reglum í lögum breytist sjálfkrafa fjöldi þingmanna í kjördæmum eftir breyttum aðstæðum og fólksfjölgun, svo að réttlátt hlutfall haldist.

3. Þingmenn hafi fasta búsetu og atvinnu í kjördæmum sínum. Það ætti að vera auðvelt, þegar kjördæmin eru svona stór.

4. Ég legg mikla áherzlu á, að ekki sé gerður greinarmunur á þingmönnum bæja annars vegar og sveita hins vegar, heldur sé hvert kjördæmi landshluti, án nokkurrar aðgreiningar á bæjar- og sveitapringmönnum. Þetta atriði yrði áreiðanlega okkur Sjálfstæðism. til hagsbóta.

Þetta eru höfuðsjónarmið þau, sem ég hef tekið eftir talsverða yfir vegun um málið, og ég held, ég verði nokkuð stífur á meiningunni, nema rök og mannvit geti kennt mér betur.

Þá vil ég að síðustu aðeins minnst á mál, sem mér finnst vera að efla í sér vándkvæði á ýmsa lund. Það er landvarnarmálið. Undarlega margir eru orðnir mjög andvígir Atlantshadsbanadlaginu, eða þátttöku okkar í því og varnarsamningnum. Gamla hlutleysisstefnan frá 1918 er mikið að færast í aukana. Tortryggni til Bandaríkjanna fer einnig í vöxt, og menn hræðast afskipti þeirra af innalandsmálum okkar. Ég hef heyrt hér þær raddir, að bezt væri að fá samning við Bandaríkin um greiðslu allra skulda og framлага, neyðarsamning og afslátt, ef nauðsynlegt væri, og geta svo kvatt þá án minnimáttarkenndar.

Ég vildi segja þér frá þessu. Það er oft erfitt að átta sig á, hvernig mál snúast, og mér finnst skylda mín að segja ykkur frá þeim veðrabrigðum, sem þið þurfið að snúast við og haga seglum eftir á hverjum tíma. Óska þér svo alls góðs.

Þinn einlægur,

Gunnar Bjarnason

17 Via Maraschin
Schno Italia

27/8 - -

Þessi Vinur

Þess þakki leitt, 'ad fara frá Lelandi
an þess at geta kattu þig, og komu
þina - og þakkað ykkur fyrir skemiliga
samverisbund þya ykkur. Vor. - En það
var ekkwað deasparískt við komu, muna
til þin a Sjómarratid - svo sigt Kurteytis-
kernsokunna bita . . .

Eg se i Hóttungu ad þu og fose tann
þafrid tekid a smoti Thalska Senuh.
Herkaga Alvito - og ad hann talar

halda heimi afam launalaust pens
og forðum - þú og vit að menningar-
þjóti skulga, að það er ekki einungis
Vizlunarlega við lígum að græða á
þjóti - heldur þunna vinattu þeirra
líning - og andga okkur af þessum
ingu og Museldum - við nánari
Kynni - þetta hef ég gert þér, og
heima - og mun halda út að gra-
þrátt fyrir þau Sultalaun sem Ríkis rupa
verur mér - en sem ég margþega með
þessu menningarstarfi - og
Ísland þarastaki græði á -
þetta er línarbref til þín - ekki offícielt -
ég man þú talaru við mig mun
þessum launanna - og þér í Thálini
er mi allk afar dyrt - en þú þess jarðar
hafa þeir hállduð all eftirlaun - og all
þann lög til vísunda - og lista - - -
það öðrum til eftirlámis - - -
Helsa þinni ágætu komu - gaman
van að þá ykkur þér þjá okkur - - -
Hvergi er Líf og eg - þú skulga og þara greinar frá
Thálini - og útraf - - - (með hella orðum
þínum Eggst
Mitt heit þér samt þú ert í þessu þínu
er á þessu - - - Þú og Líf og eg

miðan um að auka meininga-
hengsl milli Ítala- og Íslendinga.
Nu þakki mér gaman að hafa
hótt Forsetum sta þri- hafi
fratt hann um að ég hef
í fjölda ára linnitt vend
að efla þetta samband-
met Utramps ennþá í Íslandi
og greinum í blöðum - - -
og um leka í Ítalíu
Sinfar Sjallas greinar um
Ísland. - En líklega hefur
sú upplýsingastofsun
Gleymot - - og mun þó

öðlast skiptaini sem heimilar þonum
 aktur leigubífrida til mannflostra
 bitast í greinum stendur

Þinnomáladáttvera setur nánari reglur
 um kemslu og gróf tilfréðastýjara
 Ma ákveða að auk þessgreindra
 skilyrða skuli önnur einnig verða að
 fá löggildingu dönnomálaráðuneytisins
 til þess að meiga veita kemslu í
 tilfréðastýri.

Ég ætla ekki að skrifa meira um þetta
 því ég veit að þú áttar þig þjótt á
 þessu og ég vona og trúst þú til að
 gera þitt besta í þessu fyrir mig, og
 ég fái að veita um þetta við þitt fyrsta
 látið þú.

Það er allt semileykt að þetta
 ástandið fremur hagskerf og þarrið
 mikið græs. Heilsu frá mannflostrum

6.

helfis ekki verið gótt að minnsta kosti
ekki síðla vetrar, og þú margt forúti
ótrúðis en æskilegt hefði verið, og vissu er
um það að ef ekki væri úti erfidleika
að stríðar þá væri ekki heldur sígur
meinn að fjá.

Eg ætla að lýfja þig að skila þérri
Kveldur til Gunnars Helgasonar
svindreka, frá mér ég tók þu þann tíðni
s. t. v. þú þegar ég var þarna í fjórt.

Með bestu kvöldur
þínum minni

Jón Þorgeirsson.
Hljómskipti
Gunnarfinn.

Mbl. vildi ekki kvíta.

Eg var eins og fleiri stödd á kvennafundi þeim, sem forkólfar B-listans boðuðu til um daginn. Það sem mesta eftirtekt vakti á fundinum var þegar dómsmálaráðherrann sagði, að í kynferðismáli hér í bænum hefði sonur eins heldri borgarans orðið sekur, og þrátt fyrir það að komið hefði verið til sín og hann beðinn að hlífa manninum, þá skyldi það ekki verða gert, því að nú væri sá tími þegar allir væru jafnir fyrir lögunum. Ráðherrann gat eigi um það við hvern hann statti, né fór neitt nánar út í málið, og get eg því eigi um það dæmt, hvort framkoma ráðherrans í því er réttmæt, en sjálfsagt vilja allir, og þó einkum meður, sem opin augu hafa fyrir velferð barna sinna, að gengið sé fram með fullu réttlæti gegn þeim, sem uppvísir verða að ofbeldis og saurlífisverkum.

Í sambandi við orð ráðherrans rifjaðist upp fyrir mér meðferð máls, sem mikið umtal vakti á sínum tíma, og nú nýlega er orðið almenningi aðgengilegt með Hæstaréttardómum fyrir árið 1929.

Hefði eg verið von að taka til máls á opinberum fundum mundi eg á þessum fundi hafa minst á framkomu yfirvaldanna í þessu máli, því að hjá sumum þeirra er hún svo svívirðileg að einsdæmi eru, sem betur fer.

Með þessu á eg við nauðgunarmáli þess, sem upptök sín átti í Þrastarskógi 24. júlí 1927, þegar piltur einn úr Ölvesinu réðist á stúlku héðan úr Reykjavík. Stúlkan kærði strax yfir afbrotinu, en þegar kom til kasta dómarsins í Árnassýslu hr. Magnúasar Torfasonar rekst hún á hvern örðugleikann á fatur öðrum, því, að þessi dánumaður sýnist hafa gert alt það sem í hans valdi stóð til að losa hinn seka undan réttmætri ákæru og hegningu. Fyrst fær hann stúlku til að ganga inn á sætt í málinu, gegn því að pilturinn greiddi stúlkunni 300 krónur og auk þess 50 krónur í málskostnað. En þegar stúlkan áttaði sig á málinu, þá vildi hún eigi setta sig við þessi úrslit, og neitaði að taka við peningunum. Dómarinn hefur þó orðið mjög seinn á sér til að taka upp venjulega meðferð málsins, og það er fyrst síðari hlutann í febrúar 1928, að mál er þfðað gegn piltinum, og 4. júní sama ár er svo dómurinn kveðinn upp.

sem eg hefi heyrt og séð til þess manns yfirleitt. Eg lét mér nægja að vitna til dóms hæstaréttar, sem byggir á sömu rannsóknnum og fyrir hr. M.T. lágu, þegar hann kvað upp sinn dóm og hr. M.T. ~~er~~ mun sjálfur að miklu leyti hafa aflað. Mér hefur stíð skilist, að hin öruggasta sönnun í hverju máli væri eigin játning hins ákærða um sök sína. Um þetta segir svo í dómi hæstaréttar: "Ákærði hefur og undir rannsókn máleins viðurkennt fyrir lögregluréttinum, að hann hafi felt Þ. (nafni stúlkunnar slept) niður, lagst ofan á hana og falast eftir samræði við hana, en hún (hafi) neitað því og hóttað að kæra hann, ef hann slepti sér ekki, ennfremur, að Þ. hafi eftir að hann feldi hana í fyrstu komist einu sinni undan honum, en hann þá felt hana aftur og lagst ofan á hana á ný, að Þ. hafi hljóðað að minsta kosti 2+3 sinnum, en hann (hafi) tekið fyrir mann henni, að hún hafi klórað hann og ~~klórað~~ bitið" Jafnframt er rétt að taka það fram, að stúlkann segist frá upphafi hafa neytt allra krafta sinna til að sleppa undan piltinum, og segir hæstiréttur ekki ástæðu til að vefengja þann framburð hennar, enda sannar framburður pilsins, að hún hefur farið með rétt mál.

Allar þessar upplýsingar, og vil eg þar einnig benda á játningu pilsins, lágu fyrir hr. M.T., þegar hann kvað upp dóm sinn. Samt segir hann í forsendum dóms síns: "En hinsvegar má telja fullvist, að hann (hinn ákærði) hefur ekki beitt hana (stúlkuna) eiginlegum hörkutökum eftir vitnisburðum þeirra beggja, ekki einu sinni í fyrri lotunni. Þá er ekki unt að verjast því, að Þ. hafi gefið kærðum talsvert tilefni til að halda, að hún væri ekki frá- hverf samlagi við hann og að mótspyrna hennar, eftir að kærður feldi hana í síðara sinnið, hafi reynst merkilega lítil.

Virðist því gegn afdráttarlausri og stöðugri neitun kærða, sem er óharðn- aður unglíngur (f. 17. febrúar. 1907), einfaldur, ógreindur og óreyndur sveitapiltur, varúðarvert að telja sannað, að hann hafi með ofbeldi þröngvað stúlkunni til samræðis við sig, og það því fremur sem framburður Þ. í sumum

* Leturbreyting gerð af mér.

atriðum er ekki laus við að vera tortryggilegur, en í því efni kemur til greina að æsing hennar þurfti að minsta kosti ekki eingöngu, að stafa af atvikum í sambandi við sjálft samræðið, jafn ómannleg og aðbúð kærðs var við hana, sérstaklega, er hann hljópst frá henni."

Eg vil strax biðja menn að veita því athygli, að hr. M.T. segir ákærða afdráttarlaust og stöðugt hafa neitað því, sem hæstiréttur telur hann aftur á móti hafa viðurkennt í prófum málsins, þó enguin ný próf hafi farið fram í millitíðinni.

Það hryllilegt, að sjá þann hugsunarhátt, sem kemur fram hjá sextugum dómáranum. Honum finst það sem sé nægilegt tilefni fyrir óharðnaðan tvitugan sveitapilt að álíta, að ung, ókunnug stúlka sé eigi fráhverf samlagi við hann, þegar hún á förnum vegi mætir honum og biður hann að vísa sér leið til samherðafólks hennar, sem hann hafði þóst sjá þar úti í skógi. Og ekki nóg með það, að dómáranum finnist þessi skilningur þiltsins trúlegur, heldur finst honum það "merkilega lítil" mótstaða hjá varnarlausri stúlku, að hún bítur og klórar ofbeldismanninn, kallar hvað eftir annað á hjálp og veitir möra mótspyrnu..

Í stað þess að veita stúlkunni samilega vernd letur dómárin sér sama að dróttu að henni lauslæti, þrátt fyrir það, að það upplýstist fyllilega í málinu, að hún var óspjölluð af karlmönnum, samkvæmt vottorði héraðslaknisins í Reykjavík.

Frankoma dómárans, hr. Magnúsar Torfasonar, í þessu máli er það mesta svívirðingarrhögg í garð okkar kvenna, sem eg hefi nokkurn tíma séð. Höggið er reitt af dómáranum í Árnessýslu, manningum, sem metur sakleysi óspjalláðrar meyjar til peninga, 300 krónur vildi hann hafa upphæðina.

Nú mun lesarinn spyrja af hverju mér hafi dottið þetta mál í hug, þegar eg heyrði ummæli dómsmálaráðherrans á kvennafundinum. Það var af því, að mér fanst ráherrann hafa með afskiptum sínum af hr. M.T. sýnt, að honum er ekki svo óljúft sem hann letur, að lögin séu ekki látin ganga jafnt yfir alla.

Ef lögin gegju jafnt yfir alla, af hverju hefur dómsmálaráðherrann þá

ekki látið höfða mál á hendur hr. M.T. fyrir svo augljóst embattisbrot, sem hann hefur hér framið. Með því að láta það mál kyrt liggja hefur dómsmálaráðh. gert sig samsekan dómaramum.

Þá er það líka kunnugt, að dómsmálaráðh. rann og hr. M.T. hafa upp á síðkastið verið hinir mestu samherjar í stjórnámálum, enda kvað hr. M.T. vera helræðgjafi dómsmálaráðherranna í allri löggjöf og löggæslu. Þegar ráðherrann atlaði sér í vetur að leggja niður hæstarétt, mun það hafa verið meining hans að setja hr. M.T. dómara í hinum nýja dómstóli, sem í staðinn átti að koma. Í vetur var það opinbert leyndarmál, að ráðherrann lagði ~~á milli~~ ^{ofur} kapp á, að hr. M.T. yrði áfram forseti sameinaðs þings, og þannig helsti fulltrúi þings og þjóðar við hátíðina, sem í hönd fer. Þetta var eftir að upp var kominn framkoma hr. M.T. í þessu máli. Þannig vill ráðherrann frekar verðlauna en hegna þeim, sem lögin brýtur og fótum treður rétt lítilmagnans.

Nú vil eg spyrja ykkur, íslenskar konur og karla:

Viljið þið stuðla að þingkosningu dómsmálaráðherrans, mannsins, sem sá engan hæfari, sem æsta fulltrúa landsins á þjóðhátíðinni, en dómaram, sem metur sóma datra ykkar, að minsta kosti ef þar eru úr Reykjavík, á þrjúhundruð krónur?

Móðir.